

REDACTIA

Arad, Deak Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro Ungaria:
 pe un an 20 cor.
 pe 1/2 an 10 "
 pe 1/4 an 5 "
 pe o luna 2 "

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.
 Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferencz-utca nr. 20

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Serisori nefrancați nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

REGRETABIL!

(*) Dacă a mai fost vre-un Român din statul ungar nedumerit asupra politicii naționale a partidului național-liberal din România, apoi telegramele adresate de Camera și Senatul României cu privilegiul morții lui Dr. Ioan Rațiu a trebuit să lumineze pe toți.

Fiind prim-ministru D. Sturdza, cel pe care „Tribuna” condusă de Dr. I. Rațiu ani de zile l-a numit „trădător” și a purtat încontra-i o campanie violentă cum nu s-a mai pomenit în presa noastră, atât Camera cât și Senatul României prin telegrame nu se poate mai elogiase au condoleat familiei Rațiu.

E fără precedent acest caz în istoria vieții noastre naționale. Au murit Români cu rol mai larg de cum a fost Dr. Rațiu, bunăoară George Barișteanu, care poate fi numit dascăl al redemptării noastre naționale; a murit marele și neîntrecutul Andreiu baron de Șaguna, care în istorie rămâne uriaș în mijlocul celorlalți fruntași, dar nici unuia corpurile legiuitoare române nu au făcut cinste ca lui Rațiu.

Ceea-ce dovedește, că sentimentul național în România a crescut din ce în ce, că solidaritatea și conștiința națională s-a întărit și a ajuns să se manifesteze mai cu putere tocmai în corpurile legiuitoare unde stăpân al situației este D. Sturdza.

Ori este cine-va, se poate găsi vre-un naiv care să creadă, că motiunile propuse în Camera și Senatul României s'ar fi primit *unanim*, că telegrame de așa însemnătate s'au expediat fără știrea și întreaga aprobare a prim-ministrului Sturdza, a șefului strașnic și tare îndeosebi prin disciplina ce a introdus în partid!

Ni-a înălțat și mângăiat pe toți această nobilă manifestare. Ea ni-a dovedit, că atunci când vorba e de un prilej de manifestare a unității noastre etnice, dispare dintre frați ori ce resentiment personal...

Acele adrese ale Camerii și Senatului României erau, ne ziceam, începutul unei noi ere în viața poporului român. După așa splendide manifestări, e cu neputință să se mai aștepte și peste Carpați Român care să mai creadă și să îndrăznească să afirme, că partidul național-liberal din România a „exploatat” numai chestia națională cu scop de a pune mâna pe putere și a se menține la putere.

E de regretat deci, când organul partidului conservator din România vine și reeditează (în numărul său dela 8/21 c.) toate acuzațiile de „trădare” din anii trecuți nu numai la adresa primului sfetnic al marelui rege Carol I, căruia în cele din urmă puțin îi va păsa de ce scrie „Conservatorul”, dar ne prezintă și pe noi, cei dela „Tribuna Poporului”, ca pe niște Români răi și slabi. Scrie anume că dl Sturdza:

„a fundat un ziar la Arad ca să facă dificultăți celor din Sibiu; a închis școlile românești din Transilvania...”

Protestăm cu toată energia contra acestei insinuări nevrednice.

„Tribuna Poporului” au fondat o frunză români d'aici și nu cu scop de a crea altei foi române dificultăți, ci cu menirea să lupte cu toată energia împotriva politicii de maghiarizare a guvernului unguresc. Ear dacă pe vremuri am avut certe cu cei dela Sibiu, a fost tocmai pentru-că amestecându-se ei în afacerile din România, vroind să reguleze politica d-lui Sturdza (pe care politicește îl parentaseră de două ori, la 1897 și 1899), contribuiau la slăbirea luptei ce cu toții trebuie să ducem împotriva guvernului unguresc, ear nu în contra guvernelor M. Sale Regelui Carol I.

Și când reeditează „Conservatorul” această acuzare?

Tocmai când e vorba să fim cu toții solidari, căci lovitura ce i-s'a dat „Tribunei” în ultimul proces sună la adresa întregii prese române din statul ungar. Și dacă „Conservatorul” ține să se colecteze în țeară pentru „Tribuna” suma ce trebuie plătită drept amendă, crede că ajută scopul când ear ne împarte și pe noi cei d'aici și pe frații din România în două tabere: Români buni, conservatorii, și Români răi, liberalii ori aceia dintre noi, cari în D. Sturdza stimăm pe marele patriot și pe sfetnicul luminat al regelui Carol I...

„Conservatorul” acuză anume pe guvernul României că împiedică ținerea unei adunări în care studenții vor să apeleze ca cetățenii să dea bani pentru acoperirea amendei dictate „Tribunei”...

Noi citim însă amănunte că adunarea s'a ținut, la 9/22 c. în Sala Dacia, vorbind, în dragă voie, nu mai puțin ca 8 studenți și că se urmăse cu colecta și fără apelul din adunare publică. Bă socotim că peste tot, ar fi fost mai bine să se facă svon cât se poate de puțin, căci știind acum guvernul unguresc despre colectările din România, va lovi și mai tare atât în „Tribuna” cât și în celelalte ziare române.

Sgomotul din „Conservatorul” este deci nu se poate mai regretabil și nu se poate prevedea ce consecvențe va avea pentru viitorul presei române din statul ungar.

Chestia națională s'a menținut tare numai câtă vreme și noi aici am fost uniți și solidari și partidele din România au privit într'ânsa clenodiul sfânt al tuturor Românilor.

Cine vine deci și încearcă să producă din nou desbinările cari erau aproape să înmormenteze pe multă vreme ori-ce avânt generos între noi, se face culpabil de cel mai mare păcat național.

Suntem pe cale de a ne reculege.

Cine ne împiedică, nu ne iubeste pe nici unul dintre noi, ci unelte își caută pentru meschine răsunări.

Nu se astâmpără. Toți credeau că după a treia și cea mai rușinoasă cădere, hamsiștii se vor astâmpăra. Nu este însă așa. Unul dintre ei publică adică în „Egyet értés” (dela 24 c.) un încușabil articol, în care „și bate joc de nou alesul episcop Ioan I. Pap, insultă pe vicarul Mangra, face

insinuările cele mai abjecte la adresa celor dela banca „Victoria” și așa zicând atentează la autonomia noastră bisericească, zicând că și acum guvernular puté să nu întărească pe alesul „mangriștilor” ei să numească pe — Augustin Hamsea!

Vom reproduce acest încușabil articol care după toate probabilitățile este scris de Belez francmasonul.

Mari reforme financiare în România. Din București se telegrafiază că în ședința dela 24 c. Camera a primit cu 73 voturi contra 7 un important proiect de lege: desființarea taxelor comunale. S'a votat de asemenea prelungirea încă pe 30 ani a concesiunii creditelor rurale. În decursul discuțiunii generale prim-ministrul Sturdza și ministrul de finanțe Costinescu au ținut vorbiri importante, arătând folosul mare ce l-a adus țării institutul creditului rural, dând 260 milioane împrumut cu 5% proprietarilor de pământ.

Reforma contribuțiilor directe. Din Budapesta se depeșează că în ministerul de finanțe s'a lucrează cu multă insistență la reforma contribuțiilor directe.

Instrucțiunea poporală de stat.

II.

Domnul Wlassics pofteste, nici mai mult nici mai puțin, decât ca ne-maghiarii să-și însușească limba maghiară într'atăta, ca să-și poată exprima clar gândirile, în mod corespunzător preocupărilor de viață. De aceea, ministrul pofteste, geografia, matematica, istoria, etc. să se propună în limba maghiară paralel cu cea română. Va să zică domnul ministru vrea să maghiarizeze temeinic. Teamă mi-e, că bieții copii nu vor ști nici românește nici ungurește cum se cade. Dar oare are domnul ministru dreptul să facă astfel de dispoziții? După părerea mea, în această privință ministrul nu poate dispune, decât pe basă legislativă. În baza §-lui 14 al art. de lege 38 din anul 1868, fiecare comună bisericească, respective superioritate confesională are dreptul de a dispune asupra limbei de propunere în școlile confesionale. În înțelesul acestor dispozițiuni sunt a se controla și judeca instituțiile de învățământ poporal confesional, înstituite în baza capitolului III al art. de lege 38 din anul 1868. A pretinde dar, ca în școlile populare să se propună istoria, geografia și matematica etc. și în limba maghiară, este antilegal, pentru că vatămă limba de propunere a școlilor și pentru-că isbește în legea amintită.

Este adevărat, că §. 4. al art. de lege XVIII din 1879 ordonă, ca limba maghiară să fie luată între obiectele de învățământ dela toate școlile populare publice, fie acelea de ori-ce limbă, și anume, cu atâtea ore, câte fixează orarul edat pentru scopul acesta de ministrul instrucțiunii publice; dar programul de învățământ al școlilor populare confesionale, autoritatea

bisericească respectivă este îndreptățită să-l stabilească, ea are să stabilească materialul de instrucțiune pentru limba maghiară și scopul aceleia, și nu este obligată la nimic altceva, decât să țină cont de numărul orelor pe săptămână, fixat prin programul ministerial. De unde își ia dar domnul ministru Wlassics dreptul de a dispune în așa chip față cu școlile susținute din banii confesiunilor și aparate de lege?

De școlile susținute din propriile noastre puteri să nu se atingă guvernul, căci noi nu vrem să fim purtătorii de trenă ai politicii guvernului, pentru-că aceea e îndreptată direct contra noastră.

Obiecțiunea partisanilor învățământului poporal de stat, că școlile confesionale nu sunt în stare să propună cu succes limba maghiară, este numai motiv pentru atac. Un om ca Halász, de sigur nu e mulțumit; cu o așa fel de concepție nici nu se poate judeca altfel. Căci direct contra școlilor naționalităților e îndreptat ascușul. Oameni de aceștia adună date din punctul lor de vedere și tot așa judecă stările de lucruri. A da gata școlile noastre în așa chip, cu reavoință, nu se poate — pentru-că e nedreptate. De altfel legea instrucțiunii populare asigură statului dreptul, ca ministrul instrucțiunii să facă pe cheltuiala statului școlile populare de stat, acolo unde vede că sunt de trebuință (§. 30). Acolo să dispună domnul ministru, nu în școlile noastre proprii.

Din activitatea domnului ministru Wlassics trebuie să conchidem, că are aceleași gânduri față cu confesiunile, ca și cele propagate de d-l Halász. Domnul Halász vestește cu emfază, că nu este necondiționat vrăjmaș al școlilor susținute de confesiuni, dar l-ar plăcea să-și precizeze dreptul în următorul chip:

„Dreptul confesiunilor de a întemeia școlile, numai întru atâtea și până atunci este inviolabil, până când și intru cât pot asigura o educație poporală patriotică corespunzătoare intereselor statului național maghiar și de efect pentru viața publică”. Cetind în cartea d-lui Halász, aceasta trebuie să se talmăcească așa: până când ajută maghiarizarea. „Dacă se poate, cu tine, dacă nu, contra ta” e lozinca.

E foarte probabil, că școlile confesionale cu limba de propunere maghiară vor fi în stare să satisfacă acestei pretenții, se va gândi d-l Halász — dar școlile susținute de naționalități, e de prevăzut că nu vor fi în stare să-l mulțumească pe d-l Halász, față cu acele deci, statul își revindecă dreptul de a le statifica. Ceea-ce va să zică, d-l Halász când a pus acea înțeleaptă teză, a știut că ea este îndreptată chiar contra școlilor populare susținute de naționalități.

Contra acesteia protestăm cu toată energia!

Acesta este întreg programul viitoareii politice a instrucțiunii, care este îndreptată contra noastră.

Ai să cumperi ieftin și să fii îndestulit!

Să cumperi ghete de ale lui Porter.

Favor de portret!

Se capătă:

Fabricat escelent!

Port ușor!

Lucru minunat!

Formă elegantă!

De dimineața până seara poți alege!

Telefon nrul 324.

Comandele prin postă se fac pe o corespondență de cinci fileri din prețul curent.

In prăvălia mare a lui Porter Vilmos Arad,

Szabadság-tér (piața libertății).

908 - 3

Pachetarea în provincă gratuit!

Cornel Tămășdan,
prăvălie de coloniale, de delicatose și de ape minerale.
Arad, Iozseffherczeg-ut nrul 12.

Își recomandă prăvălia bogat asortată, unde să expată din primul izvor articoli de coloniale și delicatose, tee și rumul cel mai fin din străinătate, tot felul de ape minerale, vinuri din țară și din străinătate, șampane franceze și ungurești, cognacuri, toate cu prețurile cele mai moderate.

Asigurând P. T. public despre un serviciu prompt și ieftin sunt

cu deplin respect
Cornel Tămășdan.

884 8-10

La plățile în bani gata se dau favoruri de 2 procente.

Serviciu prompt și grabnic.

Telefon nr. 419.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică
Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta. Nu e leac secret.

vindecă și inviorează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, tuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârșituri de inimă, astma, auzul greu, sgârșituri de stomac, lipsa poftel de mâncare, răceală la mână și picioare, slăbirea peste tot, reuma, podagră ischias, udulul în pat, influența, insomnia, epilepsia, circula-

ția neregulată a sângelui și contra multor altor boale, cari la trăsare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Insoțirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant în corpul omenesc binefăcătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele aflătoare, eară pe de altă parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurării, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea se află atestate încurse din toate părțile lumii, cari prăvesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate vedé aceste atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindecă prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta“, care atât în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro magnetic prin deosebita-și putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și răspândit.

Chiar și ieftinătatea estraordinară a crucei mele electro-magnetice o recomandă cu înțepire.

Prețul aparatului mare e Cor. 6.
folosibil la morburii învechite.

Prețul aparatului mic e Cor. 4.
folosibil numai la copii și la femei de constituție foarte slabă.

Locul central principal de vânzare și expedare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapesta, V., str. Vadász 42. K
colțul str. Kálmán.

624 - 144

„Nădlăcana“
institut de credit și economii, societate pe acții în
NADLAC (Nagylak) comitatul Cienadului.

Fondată la 1897 cu un capital social de 100.000 coroane în 1000 bucăți acții à 100 coroane.

Acordă: credite personale pe cambii, credite pe cambii cu acoperire ipotecară, credite pe obligațiuni cu cavenți și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear deponenții primesc după banii depuși 5% interese.

545 - 75

Direcțiunea.

Telefon 219. Fondat 1850.

Gebharth I. și fiul Arad.

Piața Andrassy 16.

Articole de luminat.

Asortimentul cel mai mare în candelabre pentru electricitate și gaz.

Primim însăreînări pentru instalarea luminei.

Specialitate:
Fituluri Ditmar.

Pe lângă mai mare lumină, mai puțină consumație.

Tacémuri de porțelan:

Colecție deplină pentru service de masă, tee și cafea. Deia cele mai ieftine până la cele mai fine.

Asortiment bogat în cești de cafea, thee și mokka.

Dintre obiecte de lux asortiment mare de obiecte peramice.

Articole de sticlărie:

Asortiment de obiecte de sticlărie indigene și străine în prețuri ieftine. Deia cele mai simple până la cele mai moderne lucruri. Asortiment stabil de sticlărie colorată.

Articole de argintării:

Singurul deposit pentru obiecte de lux „Kayser Zinn“ reprezentanța argintării din Kormöcebánya. Tacémuri din argint alpaca, și alte obiecte de alpaca.

876 9-10

